

GORENJEJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljave naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v »Zvezdi«.

Izhaja vsako soboto

zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za peti-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Nekaj o zamerah.

Gradec, to prijetno, napol veliko mesto ob Muri, ima tri posebnosti: svoj stari grad, svoje penzioniste in precejšnje število političnih kričarjev, ki se odlikujejo po svoji nestrpnosti in arogantnosti nasproti Slovincem. Zadnji dajejo smer graškemu socialnemu življenju. Nam Gradec nikdar ni bil prijazen. Že dr. Bleiweiss je na vižmarskem taboru izdal parolo: proč od Gradca. Imena: Waser, Gleispach, Pittreich so sami neprijetni spomini. Slovenskim sodnikom, ki po številu, talentu in delavnosti visoko nadkriljujejo svoje nemške kolege, so vrata graškega nadsoodišča zaprta. Nestrpnost graških šovinistov je dosegla tak vrhunec, da se slovenska dijaška društva mečejo na cesto, dejansko napadajo in da se jim zabranjuje zborovanje na akademskih tleh. Iz tega ozračja si je izbral baron Bienerth naučnega in justičnega ministra, torej vodi dveh upravnih oddelkov, ki sta za nas najvažnejša. Ves slovenski narod je čutil to imenovanje kot udarec z bičem v obraz.

Napredna stranka na Štajerskem je pri zadnjem zborovanju v Celju izjavila, da pomeni to imenovanje velik nevspeh slovenske delegacije v državnem zboru in posebno nevspeh slovenskega kluba.

In kaj je na to odgovoril ljubljanski »Slovenec«? — Priznava, da sta Stürgh in Hohenburger kot ministra nezaslišano brskiranje slovenskega naroda, to pa da so zakrivili ljubljanski liberalci po svoji nerodnosti, ker so provzročili septemberske dogodke in se s tem zamerili višjim krogom. »Slovenec« sploh ribari nekaj časa sem s septemborskimi dogodki na način, ki živo spominja na ono politično felonijo, katero je uganjal takrat, ko je klerikalna stranka žrtvovala en koruški mandat, družega pa spravila v nevarnost, samo da prepreči mestne mandate na Kranjskem.

Glede na to postopanje »Slovenec« bi mi le na kratko omenili. Kdor zlorablja septemberske dogodke v strankarske na-

mene ali vežba na njih opešano svojo duhovitost, ta ni Slovenec in nima v sebi čuteče duše.

Nekaj družega je pa, kar se tiče zamere.

Pisec dotične notice se je morda zavedal, da je zelo perfidna, težko pa se je zavedal, da je neskončno poniževalna.

Torej liberalci so se zamerili višjim krogom. Sedaj vsaj vemo, kje nas žuli črevelj.

Kaj pa je zamera?

Zameri se suženj tistemu, ki ga je kupil, posel svojemu gospodarju, mežnar ali ministrant svojemu župniku, neprimerno pa je govoriti o zameri državljanu, ki plačuje davke, izreja vojake, uradnike, trgovce in podjetnike nasproti vladi. Tu govoriti o hlapčevski podrejenosti je srednjeveško.

Kaj pa vam hasne krasno poslopje ob obrežju Ljubljane, če bivajo v vaših uredniških prostorih tako nizkotni ljudje, katerim tiči »Herdentrieb«, suženjstvo še tako v vseh kosteh, da ne poznajo boljšega čuta nego rešpekt pred višjimi krogi. In ti ljudje naj nam vzgoje nov zarod, zdrav na duši in telesu? Ali nismo dosedaj dovolj v prahu ležali pred višjimi krogi?

Taka politika je zelo komoda, morda tudi koristna za posameznika, na ta način se dobi kako odlikovanje ali se stisne tudi nekaj tisočakov iz državne blagajne, za slovensko stvar pa je tako copatarstvo strup, ki jo bo ugonobil, če nima več resistenčne sile, nego je ljubo nekaterim politikom.

Septemberski dogodki so del slovenske zgodovine. Ta zgodovina se ne bo pisala danes ali jutri, ampak mnogo pozneje. In šele ta zgodovinar bo čutil ves stud, ki ga provzročajo politiki, ki hočejo pri tem svetem ognju greti svojo siratko. Višji krogi so zamerili septemberske dogodke!

Sancta simplicitas! Morda so ti višji krogi sodili ves slovenski narod po nekaterih njegovih zastopnikih, morda so mislili ti višji krogi, da

je slovenski narod črv, ki se ne gane, tudi če se nanj stopi.

Zaradi tega tudi ne želimo, da bi mi »preboleli« to zamero. Naša želja gre na nekaj drugega. Mi želimo, da ta zamera ostane, da se poveča, da doseže tako višino, da bo prodrla zavest na vse strani, v višje kroge, v zadnjo gorsko vas in konečno tudi v uredništvo ob ljubljanskem obrežju, zavest namrcč, da smo tudi nižji krogi takorekoč ljudje in da se tudi višji krogi nam lahko zamerijo.

Samo za kmeta.

Tako govore na shodih po deželi naši ljubi prijatelji, klerikalci, ko farbajo našega ubogega kmeta. Tako pišejo klerikalni listi, posebno »Domoljub«, katerega glavni namen je, obdržati kar največ časa mogoče nepoučnega kmeta v zmoti in duševni temi. Njega namen in naloga je, kmetu nikdar ne povedati resnice ter ga zapeljavati, kar najbolj mogoče.

Z lažnjivci, obrekljivci zmerjali in obkladali nas bodo ti prijatelji sebičnosti in dobičkaželjnosti, to vemo v naprej. Saj nesramno natolcevanje in zmerjanje je pri njih v navadi!

Da taka očitanja zavrremo v naprej, pogledjmo delo teh prijateljev, — polno obloženih jasl — a samo kmeta in ljudstva ne.

Ljubljana ni daleč od nas, tu je sedež raznih, posebno tudi deželnih uradov. V Ljubljani zboruje tudi postavodajalni zbor za kranjsko deželo. Tukaj se shajajo gospodje »deželni očetje«, da režejo svojim »sinovom Kranjcem« kruh, oziroma pripravljajo »batine« za nepokorneže.

Več let kranjski deželni zbor ni zboroval, ker je v deželi divjala »obstrukcija«. Mogoče je za našega kmeta, posebno Gorenjca prav, se vsaj niso zviševale deželne doklade in poslanci se niso nič pregrešili, da bi prejeli nezaslužene dijete.

Letos nastal je nekak mir v Kranjski. Deželni zbor se je sešel v mesecu januarju, torej v predpustu.

Ker je predpust nalašč za razne neumnosti odmerjen, so tudi naši kmečki prijatelji-klerikalci, našemu kmetu-davkoplačevalcu naredili eno za predpust. Načelnik slovenske ljudske stranke, gospod dr. Ivan Sušteršič, mož in lastnik polne mošnjice zlatnikov in srebrnikov, je predlagal v predpustnem času, naj se zadolži deželo za nič manj, kakor za

10.000.000 kron

reci: deset milijonov kron.

Ljubi kmet! Vidim te, da se kar treseš, ko se ti je treba zadolžiti za 10, 20 in mogoče 100 kronic. Vsak skrben in pameten gospodar gleda, da se kmalu odkriža dolga. Saj ima vedna bremena, ker mora plačevati obresti. Te obresti bi pisal pri svojem gospodarstvu lahko v dobrodobiček ter bi nikomur nič ne dolgoval; tako mu gredo pa vsak leto v izgubo. Zato se odkriža vsakdo dolga, kar najprej mogoče.

Takih misli pa niso kranjski deželni očetje. Ti so pahnili kranjsko deželo naravnost v brezno dolgov.

Še stari dolgovi niso plačani. Najeli so dolga štiri milione kron, katerega ni še prav nič odplačanega.

PODLISTEK.

Ministri.

Ministri so predsedniki osrednjih upravnih uradov za kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane in to od l. 1848. Posebno stališče imajo takozvani ministri brez portfeuille ali brez posebne viste uprave (resorta), drugače tudi ministri-rojaki zvani, ki branijo koristi tega ali drugega naroda v ministrskem svetu. Ta ministrski svet tvorijo vsi ministri in predseduje mu navadno od cesarja imenovani ministrski predsednik, včasih predseduje tudi sam cesar. Ministri imajo pravico, se kadarkoli udeleževati sej obeh zbornic (poslanske in gosposke), vsak čas seje morejo zahtevati besedo, braniti vladine odredbe ter bodisi sami ali po svojih zastopnikih odgovarjajo na interpelacije. Interpelacije nazivamo vprašanja poslancev na nekateriga ministra v zadevi kakšnega nepravilnega dogodka, spadajočega do njegovega upravnega okvirja. Pravo glasovati v zbornici pa ima minister samo takrat, ako je istočasno poslanec.

Ako minister svoje uradno stališče zlorabi in izda naredbe, s katerimi je porušil postave, se

ga more postaviti na zatožno klop. Pravico obtožiti kaksnega krivičnega ministra, ima tako poslanska kakor gosposka zbornica. Ali obtožba velja samo takrat, ako zanjo glasuje dvetretjinska večina zbornice in ako se sporoči cesarju. O obtožbi pa odloča državno sodišče, obstoječe z 24 neodvisnih in pravnisko izvežbanih državljanov, ki sicer niso člani državnega zbora, nego so bili od državnega zbora izvoljeni za šest let za člane državnega sodnega dvora. Obsodba državnega sodišča pa se more glasiti bodisi na odstranitev ministra s kronskega sveta, ali na odslopitev ministra iz državne službe, ali na začasno izgubo političnih pravic. Poslednje dve kazni naj se naložijo samo za posebno obteževalnih okoliščin. Proti odločbi državnega sodišča ni rekursa, ali cesar more na predlog one zbornice, iz katere je izla obtožba, podeliti obsojenemu ministru milost.

Cesar more svojevoljno ministre kadarkoli odsloviti. Nasproti temu ima vsak minister pravico, kadarkoli podati demisijo, to je prositi cesarja za odpust iz ministrskega sveta. Odslovljeni minister ima brezobzira na dobo, katero je preživel v svojem uradu, pravico na penzijo letnih 8000 kron.

In sedaj so se hoteli naši deželni poslanci, katere smo poslali mi kmetje v zbornico kovat postave in davke in naklade, vnesti k polnim jaslim, da jim gotovo v teh šestih letih ničesar ne zmanjka.

Ubogi kmet, nimaš za sol, nimaš za zabelo, tukaj bodeš moral plačevati leto za leto velikanske zneske samo za obresti tega denarja. Kam so te privedli klerikalci? Premisli! Ako pojde tako naprej, kot se je začelo, te oderejo še živega! Pa kaj klerikalci! Saj teh nikjer ni! Saj je človek takoj v zameri, če izusti to besedo in mora biti prav, da ne pade v „lebet“. Slovenska ljudska stranka pod komando mladih kaplanov, tako se govori. No, naj že bode, kakor hoče, pomilujemo one kmečke može-poštenjake, ki so padli v „jamo razbojnikov“, posebno poslanca Zabreta.

Vse one, ki so glasovali za dolg deset milijonov kron, klicali bomo še na odgovor.

Ker smo že pri dolgu, pogledjmo, koliko bode vsako leto treba plačati samo obresti. Znesek ne bode majhen. Samo od nanovo najetih deset milijonov kron, plačati bode treba ubogemu kmetu vsako leto celih

450.000 kron

reci: štiristopetdeset tisoč kron, ako dobi dežela denar po 4 1/2% v obrestovanje. Če se to ne posreči, bode treba še precej več. Tega zneska pa komaj, da ima dežela toliko moči da ga skupaj spravi.

Ako prištejemo obresti od starih 4.000.000 K znašajo zopet te

180.000 kron

z besedo: stoinosemdesettisoč kron.

Šteli nismo zraven nobenih letnih odplačil, da bi se dolg zmanjševal, amortizacijo in druge postranske odbitke.

Torej na robu prepada smo. Moč so dobili v roke izkoriščevalci kmečkih žuljev!

Sedaj se vprašajmo, kam se bode obrnil ta denar?

Prijatelji poslanci se zagovarjajo, da pojde na korist deželi, v korist kmetu nazaj. Oglašali so se v zbornici razni govorniki, tako n. pr. je hotel g. župnik Piber, poslanec bohinjskih kmetov, da se spelje železnica na Triglav. Kje je pamet! Drugi so zopet hoteli kaj drugega. Zastopnikom kranjskega okraja se je zdelo najpametnejše, da molče. Od poslanca Demšarja smo že vedeli vnaprej, da ne bode iznašel smodnika in vžigalic. O tem naj bode vsakdo uverjen! Gosp. profesor Jarc se je pa pri dotični seji sam sebi lepo smejal. Najbrže se mu je najbolj dopadlo to, ker je prišel k taki kravi, da jej ne zmanjka mleka; vedel je, da bode molzel in molzel tako gotovo, da mu letnih 6000 kronic ne „fali“.

Čeprav je predpust, še zaljubljenih pisem okrog petičnih nevest, mu ne bode treba pisati. Nadaljna poraba tega denarja bode, po besedah generala dr. Šušteršiča, da se nastavi v Ljubljani še več uradništva in se tem povišajo plače.

G. dr. Šušteršič je sam rekel, računajmo previdno na letno povišanje okroglo

200.000 kron

reci: dvesto tisoč kron.

Kmetje, ko pridejo ti ljudje med vas, pa kriče: uradniki žró in žró. Nič jim ne bomo dali, saj imajo dovolj. Ko so v Ljubljani, pa vse drugače delajo. Kaj takega bi nikdar ne pričakovali od kmečkih zastopnikov. Saj tudi uradnikom privoščimo povišanje, ali tista umazana hinavščina in neodkritosrčnost ter hujskanje kmeta proti drugim stanovom je grda, da kriči do neba.

Ko bi naprednjaki predlagali kaj takega, bi nič ne rekli. Ti so voljeni od uradnikov in meščanov. Zastopniki ljudske stranke so pa naravnost izdajalci kmečkih koristi in kmečkega stanu. Dragi kmet, premišljaj, kaj se je godilo v deželni zbornici, kako te zastopajo poslanci v državni zbornici, in pričel se bodeš s studom obračati od te „zanikerne bande“.

Saj ti kmalu opišemo še kaj, kako neznansko se dela za tvojo „korist“.

Gospodarski del.

Kreditno društvo v Kranju

je imelo v letu 1908 denarnega prometa, in sicer: vseh denarnih prejemkov je bilo K 1.188.032-30, vseh izdatkov pa 1.159.181-53, torej denarnega prometa K 2.347.213-83. Deleži: Koncem leta

1908 je štelo društvo 28 članov s 100 glavnimi deleži po K 200 je K 20.000, opravih...h deležev je bilo koncem 1907. leta 386 po 5 K je K 1930—, pristopilo je tekom 1908. leta 56 zadružnikov, ki so vplačali na opravih...h deležih K 280—, skupaj K 2210—, izstopilo pa 18, K 90—, ostane še K 2120— ter šteje društvo koncem leta 1908 447 zadružnikov z vplačano glavnico K 22.120—. Posojila: Posojila so iznašala koncem leta 1907 K 637.795-33; novih posojil se je izplačalo v letu 1908 K 320.873-85, torej skupaj K 958.669-18, vrnilo pa se je K 182.161-89, ter znaša stanje koncem leta 1908 K 776.507-29, danih 424 zadružnikom. Od teh posojil odpade na hipotetni kredit K 596.005-48 in na osebni kredit K 180.501-81, skupaj K 776.507-29. Hranilne vloge: Koncem leta 1907 znašalo je stanje hranilnih vlog K 686.464-18, tekom leta 1908 se je vložilo K 699.087-75, za leto 1908 kapitalizovane obresti znašajo K 33.901-13, skupaj K 1.419.453-06, po odbitku v letu 1908 dvignjenih K 499.918-98, znašajo hranilne vloge koncem leta 1908 K 919.534-08. Naložen denar: Pri drugih denarnih zavodih smo imeli koncem leta 1907 naloženih K 46.336-35, tekom leta 1908 smo naložili K 323.274-14, skupaj K 369.610-49, dvignili pa K 239.488-80, ostane naloženega denarja koncem 1908. leta K 130.121-69, k temu prištejemo narasle in kapitalizovane obresti K 7206-62 ter znaša stanje K 137.328-31. Čisti dobiček za leto 1908 znaša K 6846-18. Ta se razdeli vsled sklepa občnega zbora sledeče: Deležnikom pripade 8 odstotna dividenda, ki znaša K 1769-60, nagrade, sestava bilance in podpore raznim društvom K 2076-58, skupaj K 3846-18, ostanek čistega dobička K 3000— se priklapi splošnemu rezervnemu zakladu.

Tedenski sejem v Kranju dne 15. februarja 1909. Prignalo se je — konj, 142 glav domače goveje živine, 14 glav hrvaške goveje živine, 4 domačih telet, — hrvaških telet, 42 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, — domači ovci, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani voli 100 kg 64—68 K, na polovico 100 kg 58—60 K, za pitanje 100 kg 52—54 K, kumerni 100 kg 36—46 K. Pšenica K 12-50, proso K 7-75, rž K 10—, oves K 9—, ajda K 9—, repno seme K 80—, fižol ribničan K —, mandalon K —, koks —, krompir K 3-20 za 50 kg, seme dom. detelje 58—60.

I z k a z

leta 1908 na živinske sejme v Kranju prignanih živali.

Sejem	domačih				hrvaških			
	goved	telet	prašič.	ovac	koz	buš	prašič.	ovac
letni	1547	86	1278	91	—	867	—	—
tedenski	6737	285	4476	53	5	1241	42	226
Skupaj	8294	370	5754	144	5	2108	42	226

Valno za konjske kupce! Dne 9. marca dopoldne se vrši v St. Jerneju na Dolenjskem velik konjski semenj, kjer se bodo nakupovali konji za vojaštvo. Ker pa vojaške komisije navadno le nakupujejo konje za ježo, preostaja prodajalcem pa še mnogo drugih konj z izvrstnimi lastnostmi, posebno za vožnjo. Nudi se prilika, dobiti dobre konje iz krajev, kjer je doma najboljša konjereja.

Razglas o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo. Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske kupi meseca marca, oziroma prihodnjo pomlad, z državno podporo, ki jo dovoli c. kr. kmetijsko ministrstvo za pospeševanje govedoreje, nekoliko plemenskih bikov čistokrvnih pasem, ki so primerne za izboljševanje govedin na kranjskem, in sicer: a) bika simodolske pasme (rumenobeke lisaste z belo glavo), ki jih odda samo v kraje ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana; b) bika pomurke pasme (enobarvne, sivkavste ali pšenične barve), ki jih odda samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in c) bika pincgavske pasme (temnordeče lisaste), ki jih odda samo na Gorenjsko. Vsak prosilec naj se zgleda le za bika tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji je jasno povedati, za katere pasme bika prosilec prosi. Na prošnje za bika, tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini, se kratkomalo ne bo oziralo. Prošnje je vložiti za simodolske bika do 15. marca t. l. za pomurske in pincgavske bika do 1. aprila t. l., pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznani, oziroma zavestati se: 1. da je pripravljen bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor; 2. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in 3. da podpisuje zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za plemo in, če ga iz kateregakoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 20 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda. Živino-rejce, ki bo imel prejetega bika čez dve leti za plemo, in sicer najmanj štiri mesece dalje, dobi 40 K in vsak nadaljni mesec po 10 K nagrade. Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Shod zaupnikov narodno-napredne stranke.

Dalje.

Dogovor za dopolnilne deželnozborske volitve.

Drugi namen premirja, o katerem vam poročam, je bil takorekoč nekaj ad hoc namen.

Premirje se je rodilo iz želje po pomirjenju, katero naj bi se ustvarilo kot posledica žalostnih ljubljanskih dogodkov. Da je pomirjenje v resnici nastalo, moralo se je na prvem mestu pomiriti časopisje, — katero je največkrat oče našega javnega mnenja. Ker pa je skušnja učila, da so provzročale volitve največ razburjenja, in da je vsaka stranka najraje volitve vodila tako, da je po svojih listih dala do kože sleči nasprotno kandidata, je bilo očitno, da bi dopolnilne volitve v deželni zbor provzročile recidivo, katere bi bila vse pokvarila, kar se je dobrega izcimilo iz septembrskih demonstracij.

Zatorej se je dogovorilo, da se pri dopolnilnih volitvah vsaki stranki prepuste tisti okraj, kjer se je naprej vedelo, da zmaga, bodisi z bojem, bodisi brez boja. Tako so se kmetski okraji prepustili Slovenski ljudski stranki, Ljubljana pa se je prepustila slovenski napredni stranki. To je bila edina točka naših dogovorov, v tem za eno samo volitev veljavnem dogovoru je obstojal celi kompromis, o katerem se je toliko pisalo, in glede katerega so posebno socialni demokrati vpili do neba, kakor da so se slovenski naprednjaki s kostjo in kožo predali dr. Šušteršiču.

Kompromisov ne več.

Sedaj je slovenski napredni stranki odprta pot, in položaj je tak, da je ne ovirajo pri tem nikaki kompromisi. Moje mnenje je, da je za stranko najbolje, če pri nobeni volitvi ne sklepa več dogovorov, in da niti najmanjšega mandata ne prepušča brez boja političnemu nasprotniku. Glavno pa bodi pri tem, da se ne vodi boj osebno, ampak stvarno, kakor se je to godilo pri zadnji volitvi v trgovsko zbornico, kjer se je izkazalo, da ima naša stranka še mnogo zaslonbe po deželi, in da lahko zmaga, ne da bi z nepotrebnimi osebnostimi davila nasprotnega kandidata.

Položaj stranke — ugoden. — Nedoslednost S. L. S.

Položaj stranke ni brezupen in osmešili so se oni, ki so govorili, da je slovenska napredna stranka na robu pogina, na razsulu.

Seve, da imamo pri tem nekaj tolažbe, ker tisti, ki v naših vrstah prisegajo na razsulo stranke, so navadno oni, ki so od nekdanj imeli zabavljanje za glavno in edino delo.

Nasprotno je resnica. Za slovensko napredno stranko še ni bilo kmalu tako ugodnega položaja, nego je sedaj! Slovenska ljudska stranka je dočela pod poveljništvom enega samega stanu — to je duhovščine. Zadnje čase se je pa — kakor vse kaže, — še uslužila pri političnem kridatorju baronu Schwarzu, ki se je obesil na škrice voditeljem S. L. S., da ga vlečejo s sabo, kakor težko verigo! („Tako je!“) To je pa tembolj nedosledno, ker se je pri otvoritvi deželnega zbora od najverodostojnejše konservativne strani trdilo, da se je baronu Schwarzu že izposloval pokoj (Klic: „Dr. Šušteršič!“ — Bomo videli, če je res!“) in da je S. L. S. na tem upokojenju vsaj toliko ležeče, kakor slovenski napredni stranki.

Stranka za celo deželo. — Najhujša sovražnika.

Eno pa je tudi naši stranki potrebno: da se vžge med nami zavest, da smo stranka, da smo celotna stranka, tako, da ne vleče eden proti severu, drugi proti jugu, kakor se mu ravno zljubi. („Tako je!“ — „Živio!“) Neka centralizacija mora biti pri vsaki stranki, neko središče, v katero se zliiva cela moč stranke. („Tako je!“) Gotovo pa je pri tem, da se ne sme delati stranke samo za Ljubljano, nego za celo deželo, ker je povsod mož, ki se nočejo pokoriti absolutni vladi duhovskega stanu. Število teh mož se bo množilo, ko bo ljudstvo v omiki napredovalo. Pri tem pa svojega programa ne smemo tirati do ekscentričnosti: vera nima s politiko ničesar opraviti, zatorej naj jo pušča politika v miru. Nasprotno pa naj tudi cerkev pušča politiko v miru, („Bravo!“ — „Tako je!“), kar je zopet zelo pravna zahteva.

Vedno pa je imeti pred očmi, da sta nam ošabno avstrijsko Nemštvo, in krivični avstrijski vladni sistem najhujša sovražnika. („Res je!“) V največji slogi delata na to, da bi nas Slovence izčrtala na evropskem zemljevidu. Proti temu vodi se naj prvi boj!

Predlagam, da sprejmete v vednost to moje poročilo. (Splošno odobravanje).

K besedi se oglasi dr. Žerjav: Dasi je klerikalna stranka prišla po zadnjih deželno-zborskih volitvah na Kranjskem do vlade, dasi deli sedaj liberalcem knof, sebi pa groš, dasi grdo izrablja svojo nadvlado v deželnem odboru in ji pri tem tudi pomaga vlada, vendar ni bila narodno-napredna stranka nikdar v tako ugodnem

položaju, kakor je danes, ko je potisnjena v zadnjem času v strogo narodno opozicijo, v kateri je izključena vsaka korupcija. (Dr. Tavčar: „Dobro!“) Ta položaj nas tira v najodločnejši narodni boj, v katerem bo stranka vedno šla naprej s svojo zastavo, in zato se ji morajo pridružiti tudi tisti, ki so dosedaj stali ob strani. Opozicijsko stališče mora združiti pod zastavo narodne napredne stranke vse, kar čuti narodno napredno. To je povod, da se priključijo tudi mlajši elementi stranki! („Dobro!“) In to je tem lepše za mladino, ako se pridruži stranki v času, ko ni tako komodno biti pristaš stranke, kakor je to bilo svoj čas. („Tako je!“ To so prave besede!) Veseli me, da se je stranka odrekla vsem kompromisom. Delovanje na pomirjenje po septembrskih dogodkih ni nameeč našlo ozira pri nasprotnikih. („Tako je!“) Klerikalci so se n. pr. na eni strani izjavljali za bojko „Kranjske hranilnice“, na drugi strani so jo pa branili. Enako so bili tudi proti Schwarzu, a pomagali so mu nasprotno, da se vzdrži v deželi. Taka neodkritost, taka nepoštenost, izhajajoča iz želje po popularnosti, in bojazljivosti pred ljudstvom, da leže na trebuhu pred vlado („tako je!“), je povod, da s tako stranko ne moremo nikdar več sklepati kompromisov! („Tako je!“) — V ta namen predlagam sledečo

resolucijo:

„Narodno-napredna stranka je po 20. septembru 1908 mnogo žrtvovala in zapostavila, da omogoči skupen boj slovenskih strank, da pade vladni sistem in se vzame nemštvo njegovo nenaravno moč. Obžaluje pa, da mora danes konstatirati, da v „S. L. S.“ ta smer ni našla poštenega odziva, da si je ta stranka na zunaj to za-trjevala, v resnici pa položaj le v svoje strankarske svrhe izrabljala. Narodno-napredna stranka hoče vztrajati v najradikalnejšem odporu proti vladi in nemštvo brez ozira na levo in desno in brez kompromisov, pri tem pa nikakor zane-marjati svojih kulturnih in gospodarskih teženj, temveč delati vztrajno, da se uresniči; k temu delu pa združiti v močno vrsto vse, kar v deželi čuti narodno in napredno.“

Resolucija se brez ugovora sprejme soglasno. Nato poroča dež. posl. dr. Karl Triller

o deželnem zboru:

Govornik je predvsem v velikih potezah rekapituliral zgodovino deželnozborske volilne reforme ter podal marsikak interesanten detajl izza dotičnih pogajanj, pri katerih se je morala boriti narodno-napredna stranka kar na tri fronte — zoper klerikalce, Nemce in vlado. Naglašal je, da je naša stranka že pri teh pogajanjih doprinesla v interesu povratka normalnih razmer v razdrapano deželno gospodarstvo veliko strankarsko žrtev, še večjo pa po septembrskih dogodkih v interesu skupne slovenske stvari in morda največjo končno tedaj, ko je sploh pustila do besede v deželnem zboru barona Schwarza. Za vse te žrtve pa je žela le pičlo hvalo in očitno v S. L. S. še ni prodrla globoko dovolj obljuba dr. Kreka, da se bo zvestobo vsikdar plačevalo z zvestobo.

Klerikalna stranka je stopila pred deželni zbor z velikanskim programom, ki pa ne more vseskozi prenašati stroge kritike. Vseh dobrot naj bo v prvi vrsti deležen le kmet, meščan pa naj ima zgolj pravico plačevati! To je bistvo gospodarske politike nove deželnozborske večine.

Govornik je potem podrobno poročal o najvažnejših sklepih deželnega zbora ter opozarjal zlasti na dolžnost narodno-napredne stranke, da bo strogo nadzorovala uporabo 10 milijonskega melioracijskega posojila, ki bo nalagalo deželi in v prvi vrsti mestom in trgov velikanska bremena. Naravnost neizbrisen madež pa je postopanje klerikalne večine napram ljudskemu učiteljstvu. Za zadnjega paznika imela je ta večina srce in denar, le za ljudskega učitelja, ki je danes povprečno de facto slabše plačan, kot vsak paznik v prisilni delavnici. Ne! Nikjer se ni vprašalo za pokritje, le za pošteno plačo učitelja ga ni bilo. To se mora javno pribiti, akoravno postopanje učiteljstva v zadnjem času ni bilo tako, da bi imela narodno-napredna stranka veliko vzroka, ešofirati se zanje. Toda naša stranka je socialna in pravična dovolj, da bi se borila za pošteno eksistenco učiteljstva tudi tedaj, ako bi v celoti stalo v katerekoli nasprotni stranki. Nemoralna in nekrščanska pa je tista politika, ki hoče učiteljstvo toliko časa izstradati, da se ga s silo prižene v klerikalni tabor. (Burno odobravanje!)

Govornik nato podrobneje pojasnjuje taktiko narodno-naprednih poslancev v deželnem zboru in njih težaven položaj ter omenja tudi obljube najodločnejših krogov S. L. S., da ne bodo od-jenjali, dokler deželni predsednik baron Schwarz ne zapusti dežele, v kar da so imeli baje že pred deželnim zborom popolnoma zanesljiva zagotovila. (Klici: „Čujmo! Čujmo!“) Koliko je na tem resnice, to mora pokazati najbližja bodočnost.

Končno se je dotaknil govornik tudi še volitev v trgovsko zbornico, pri katerih je klerikalna stranka plačevala zvestobo narodno-napredne stranke v deželnem zboru naravnost — z narodnim izdajstvom v kuriji veleobrti. Ta izraz se ne vidi govorniku nič prekretek vzpričo velikan-

skemu moralnemu pomenu, ki bi ga bil imel poraz Nemcev v veliki obrti, katero so le-ti doslej slikali svetu kot popolno nemško domeno in oblast. (Burno pritrdjevanje.)

Govornik sklepa z obljubo, da bodo narodno napredni deželni poslanci tudi vnaprej pogumno hodili svojo pot, ki je sicer trjeva in strma ki pa vodi do visokega cilja.

Tudi to poročilo je bilo sprejeto z viharim odobravanjem. Dalje prih.

Poučni listek.

Najvažnejše iznajdbe.

(Navedene po časoslovnem redu. — Ime v oklepaju pomeni iznajditelja. — Vprašaj pri letnici znači, da leto iznajdbe ni gotovo.)

Smodnik (strelni prah; Bertold Schwarz)	leta 1250. (?)
Kompas (buzola; Flavio Gioja)	1302.
Lesorezbarstvo	1410.
Knjigotiskarstvo (Gutenberg)	1450. (?)
Decimalni ulomki (Janz Müller)	1470.
Žepna ura (Peter Hele)	1500.
Čipkarstvo (Barbara Uttmann)	1561.
Mikroskop, drobnogled (Jansen)	1590.
Termometer, toplomer (Drebbel)	1605.
Daljnogled (Galilei)	1608.
Tlakomer, barometer (Torricelli)	1643.
Zračna sesalka (Guericke)	1650.
Ura z nihalom (Huygens)	1656.
Električni stroj (Guericke)	1660.
Bat na paro (Papin)	1707.
Porcelan (Böttger)	1709.
Glasovir, pianoforte (Christofori)	1711.
Strelovod (Prokop Diviš-Benjamin Franklin)	1734.
Predilni stroj (Paul)	1741.
Akromatičen daljnogled (Dollond)	1757.
Elektrofor (Wilke)	1762.
Parni stroj (popravljen Watt)	1780.
Zrakoplov (Montgolfier)	1782.
Tkalni stroj (Cartwright)	1785.
Galvanizem (Luigi Galvani)	1790.
Izdelovanje sode (Leblanc)	1791.
Voltova baterija (Aleksander Volta)	1792.
Optični brzojav (Chappe)	1799.
Fotografija (Wedgewood in Davy)	1802.
Sivalni stroj (Hove, Henderson)	1804.
Kamnotiskarstvo (Senefelder)	1806.
Parobrod (Fulton)	1807.
Brzotiskalnica (König)	1810.
Lokomotiva (Stephenson)	1812.
Kalejdoskop (Brewster)	1814.
Decimalna tehnika (Quintenz)	1821.
Turbina	1824.
Elektromagnet (Sturgeon)	1825.
Heliografija - razmnoževanje fotografij potom tiskarskega črnila in stiskalnice (Niepee)	1826.
Vijak za ladje (Ressel)	1829.
Železnica s parno silo za promet ljudi	1830.
Puška, katera se nabija zadaj (Lefauchaux)	1832.
Vžigalice, žveplenke (Kammerer)	1833.
Vročerčni stroj (Ericson)	1833.
Elektromagnetični brzojav (Gauß in Weber)	1833.
Puška na iglo (Dreyse)	1836.
Galvanoplastika (Jakobi)	1836.
Brzovjavni pisalni stroj (Morse)	1837.
Fotografiranje na papir (Talbot)	1839.
Pismena znamka	1840.
Zeigertelegraf (Wheatstone)	1840.
Galvanografija (v. Kobell)	1842.
Akumulator (Armstrong)	1843.
Chassepot-puška	1857.
Motor na plin (Lenoir)	1860.
Spektralna analiza (Kirchhoff in Bunsen)	1860.
Izvlaček (ekstrakt) iz mesa (Liebig)	1863.
Svetlotisek	1866.
Stroj za kvačkanje	1867.
Dinamit (Nobel)	1867.
Mikofon (Hugues)	1878.
Električna železnica (Siemens)	1881.
Fonograf (Edison)	1883.
Plinova žarnica (Auer von Welsbach)	1885.
Acetilenska luč (Moissau)	1894.
Röntgenovi žarki (Röntgen)	1896.
Brezžični brzojav (Marconi)	1897.

Švaro je danes še vedno deželni predsednik na Kranjskem!

Dopisi.

Leške novice.

— Plesni venček našega „Sokola“, ki se je vršil v nedeljo, dne 14. t. m. zvečer v prostorih tukajšnje „Narodne čitalnice“, je uspel, kakor je bilo že vnaprej pričakovati, nadsve sijajno! Že dolgo ni bilo v čitalniških prostorih toliko in tako odličnega občinstva, kakor ta

večer. Vsi prostori so bili takorekoč prenapolnjeni! Oddelek „Slovenske Filharmonije“ je pokazal, da stoji na višku popolnosti. Kajti ni ga bilo, ki bi ne bil tisti večer prijetno vzradoščen in bi ne bil občudoval ono tako fino, točno in precizno izvajanje zares lepih komadov, ki jih je imela na programu. Ločani pa smemo biti že zato posebno ponosni, ker je ravno v našem mestu prvič nastopila „S. F.“ izven Ljubljane. Gotovo je, da je to tudi veliko pripomoglo, da je bilo na plesu toliko udeležencev, vendar je ta, lahko rečemo ogromna udeležba, tudi živ dokaz ugleda, ki ga vživa naš „Sokol“ med cenjenim občinstvom. Videli smo goste iz Ljubljane, Kranja, Radovljice, Poljan, Gorenjevasi, Sore, Češnjice, Železnikov, Dražgoš in drugod. Zastopani pa so bili tudi bratje Sokoli iz sosednega Kranja, Radovljice, Žirov, Železnikov in Dražgoš. Da, tudi z vspehom, ki se je dosegel, smejo biti naši vrli telovadci povsem zadovoljni. Okroglo 600 kron je bilo čistega dobička. Pri tej priliki lahko tudi omenjamo, da se je ravno s nastopom našega „Sokola“ pokazalo, da napreden življenjski v Lohi še ni izumrl, temveč da se je postavil na še bolj trdno stališče in da bo tudi v bodoče čvrsto stopal naprej po začrtani poti. Kolike važnosti bi pa šele bila za nas lastna stavba „Narodni dom“, kjer bi se vršile enake in druge prireditve v večjem obsegu, ko smo zdaj navezani na prostore, ki za to še niso dovolj prikladni, — ni mogoče na kratko popisati. Dal Bog, da bi se naša namera v kratkem uresničila in da tudi na viden način pokažemo našim „ljubim“ prijateljem, da še živimo in s tokom časa napredujemo. — H koncu naj nam bo dovoljeno izreči zahvalo vsem onim, ki so pripomogli, da je naša sokolska veselica tako krasno uspela. Posebno zahvaljujemo bratom Sokolom, ki so se trudili z okinčanjem veselinih prostorov in vsem udeležencem, ki nas podpirajo.

— Narodna čitalnica priredi na pustni torek svojim članom in po njih vpeljanim gostom plesni venček. Maske dobrodošle. Vstopnina za gospode 40 h dame in maske proste.

Vsak zaveden Gorenjec ali Gorenjka naj se naroči na naš list!

Zgodovinski in slovstveni pregled za prih. teden.

21. februarja: 1677. * Modrostavec Spinoza. — 1846. * Češki pisatelj Svatoopluk Cech. — 1902. † Emil Holub.

22. februarja: 1459. * Cesar Maksimilijan I. v Dunajskem Novem mestu. — 1634. Wallensteinova odeta-vijo od poveljništva. — 1732. * George Washington. — 1810. * Skladatelj Franc Chopin. — 1875. † Znameniti pravoslovec in vseučiliški profesor dr. Jožef Kranjec v Pragi. — 1881. † Pesnik Franc Svetličič v Ljubliji. — 1893. † Pisatelj in šolski nad-zornik Janez Solar v Zadru.

23. februarja: 1865. * J. Fr. Händel (Gallus-Petelin), skladatelj oper in oratorija. — 1848. V Parizu bukne vstaja. — 1855. † Matematik Gauss. — 1859. * Pisatelj dr. Franca Lampa v Crnem vrhu.

24. februarja: 1468. † Janez Gutenberg, iznajditelj tiskarstva. — 1500. * Cesar Karel V. v Gentu. — 1526. Ferdinand I. venčaje v Pragi za češkega kralja. — 1779. * Pisatelj Matija Ahacelj v Gorenju, v Rožu.

25. februarja: 1585. † Protestantovski pisatelj Janez Schweiger v Ljubljani. — 1601. Grofa Esu x1 umore. — 1634. † Wallenstein, vojvoda frid-landski in njegovi pristaši Kinsky, Terika in Illo v Egru umorjeni. — 1820. Iz Ruske in Poljske iz-ženo jezuite.

26. februarja: 1802. * Francoski pisatelj Viktor Hugo. — 1834. † Alojzij Senefelder, iznajditelj kamnotiskarstva. — 1861. Februarjski patent.

27. februarja: 1807. * H. W. Longfellow. — 1814. Schwarzenberg potolče Francoze pri Baru ob reki Aube. — 1823. * Francoski pisatelj Ernst Renan. — 1832. * Pisatelj Matija Torkar.

Godovi prihodnjega tedna:

21. Quinq. Eleonora, Miloslav; 22. Stol sv. Petra, Gojslav, Vratislav; 23. Pust, Čudomil; 24. Pepelnica, Miladin, Olga, Sava; 25. Vaburga, Divka, Pravoslav. 26. Marjeta Kor., Vladoj, Nikna; 27. Leander, sk., Baldomir, Krsanka, Kresimir.

Sejmi na Gorenjskem prih. teden:

24. v Moravčah in Lescah.

Umetnost in književnost

«Določanje tolaščbe v mleku» je naslov drobni knjižici, ki jo je ravnoskar izdala oprem-ljeno s 18 podobami c. kr. kmetijska družba kranjska kot IX. zvezek svoje «Kmetijske knjižnice». Spis je priredil potovalni učitelj za kmetijstvo na Kranjskem, Gustav Pirc. — Važen dohodek govedo-reje je mleko, čigar vrednost je odvisna od nje-gove tolaščbe. Umna reja govedi in umno mle-karstvo nista mogoča brez določanja tolaščbe v mleku. Pri vsaki pravi živinorejski zadruzi ni do-volj vedeti samo to, koliko mleka daje v čedno knji-go vpi ana krava na leto, temveč tudi to, ko-

Iko daje dragocene mlečne tolščobe. Zadruga mle- karna more le tedaj resnično doseči svoj trgovski smoter in vzgojevalni cilj, če plačuje mleko po vrednosti, ki je v trgovini odvisna edinole od množine mlečne tolščobe. Ta spis je torej namenjen živinorejskim zadrugam ter njihovim udom, ki morajo poznati važnost mlečne tolščobe in okoliščine, kako je preiskovati mleko na tolščobo. Preiskava mleka na tolščobo po dr. Gerberjevem načinu, ki je dandanes najprimernejši, je v tem spisu popolno pojasnjen in popisan, da v kakem slučaju tudi kak zadostno naobrazen nestrokovnjak more po njem zanesljivo preiskovati mleko. Zanesljivo preiskovanje mleka pa ni lahko in prireditelj tega spisa odkritosrežno priznava, da mu je bil namen pri spisovanju te knjžice, prizadeta kroge prepričati, da najbolje store, če pošiljajo mleko preiskovat izvežbanim kemikom, in sicer na Kranjskem kmetijsko-kemijskemu preskušališču v Ljubljano, kjer se to delo ne le ceneje, temveč, kar je poglavitno, tudi resnično zanesljiveje izvršuje kakor pri drugih. Cena knjgi je za družabne ude s poštnino vred 25 h, za neude in v knjgotrštvo 30 h brez poštnine.

Prejeli smo:

Ljudska knjižnica: **Pasjoglavci**. Zgodovinska povest. Češki spisatelj Alojzij Jirasek. Preložil S. S. Založila Katoliška bukvarna v Ljubljani.

Velik moment. Politično razmišljanje ob vselem preobratu v deželi kranjski. Razmišljaj J. K. V Ljubljani, januarja 1909.

Novela. Guy De Maupassant, iz francoščine preložil dr. Ivo Šorli. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Odmevi naših gajev. Priredil Marko Bajuk, I. zvezek. Znani odlični harmonizator slovenskih narodnih pesmi g. Marko Bajuk, ki je znan po svojih delih, katere sta založila „Glasbena Matica“ in L. Schwentner, je izdal novo zbirko krasnih narodnih pesmi z geslom „Lepše kot je naša pesem, še nikoder slišal nisem.“ Te „Odmeve naših gajev“ je založilo slovensko glasbeno društvo „Ljubljana“. — Prvi, ravno izšli zvezek, obsega 10 biserov slovenske narodne pesmi: „Njega ni“ (moški zbor), „Je pa davi slanica pala“ (moški zbor), „Meglica“ (mešani zbor), „Čez tri gore“ (mešani zbor), „Odpiraj dekle kamrico“ (mešani zbor), „Moj očka imajo konjca dva“ (mešani zbor), „Nocoj pa, oh nocoj“ (mešani zbor), „V nedeljo jutro vstala bom“ (ženski zbor), „Rožmarin“ (ženski zbor), „Travniki so že zeleni“ (ženski zbor). Cena zvezku 70 vinarjev. Naročila sprejema slovensko glasbeno društvo „Ljubljana“ v Ljubljani. Naši pevski zbori naj hitro posežejo po prvem zvezku, da kmalu izide drugi zvezek!

Gorenjci! Zahtevajte „Gorenjca“ po vseh gostilnah in kavarnah!

V Kranju, dne 20. februarja 1909.

Baron Bienenroth razpravlja s strankami, enkrat z nemškimi, drugič s slovanskimi. Oficijozni listi govore o vspelih, drugi oporekajo. Na jasnem pa ministrski predsednik sam ni.

Poljski minister rojak Abrahamovič je objavil v „Czasu“ članek, v katerem pravi, da ima le krona pravico imenovati in odstavljati ministre, ne pa klubi deželni in državnih poslancev. Abrahamovič se smatra za zaupnika krone in zato ostane na svojem mestu. Poljski klub je nato pretrgal vse zveze z ministrom Abrahamovičem in je poveril fin. ministru Bilinskemu zastopstvo svojih interesov.

Sama sebe hvali Bienenrothova vlada v uradni „Wiener Zeitung“ na sledeči način: „Članov parlamentarne večine (katere?) in bilo mogoče poklicati na vlado in zato je krona poverila ministrske posle mozem, katerih dosedanje delovanje jamči (?) za to, da bodo stvarno in strokovnjaški spolnjevali svojo nalogo. V novo vlado, nadaljuje izjava, vstopajo osebnosti, ki so odločnega narodnega mišljenja, pa bez pristranosti (Weiskirchner, Hochenburger, Stürgkh). Ako se nedostaja narodni zavesti nekaterih znač stranke, ki katere so izšli, je ta narodna zavest zato prav tako silna in močna. Vsi člani novega kabineta stoji na temeljnem prepričanju o socialnem poslanstvu države. Novi kabinet naj bode ministrstvo krepke, izven vsakega vpliva stoječe uprave, kabinet narodnega zbližanja in socialnih reform. Vlada si bode zato prizadevala napolniti prebivalstvo s popolnim zaupanjem nanjo. Odbijala bo od sebe vplive, ki to zaupanje spodbujajo, skrbela bo za to, da ne bo uradništvo ubogalo druge avtoritete, kakor svojih zakonitih predstojnikov. Iztrgala bo upravo vmešavanju strankarskega vpliva. Samo zakon naj vodi in določa njega administrativno delovanje.“

Finančni minister Bilinski je v svojem nagovoru na uradništvo dejal, da so bili pred 12 leti, ko je bil zapustil urad, blagajniški prebitki ogromno narasli, da so pa danes popolnoma porabljeni. Finančno ministrstvo ima zelo težko nalogo, vendar upa, da jo bo s pomočjo parlamenta rešil, kajti brez parlamenta je vsaka davčna in finančna reforma nemogoča. Prekoračevanju določenega in dovoljenega proračuna treba napraviti konec!

V ogrskem parlamentu se nadaljuje debata o rekrutih. Poslanec Maniu (Romanec) je kritiziral stremljenje vlade, da pomadžari skupno armado. V trideset polkih je proti zakonu in zdravi pameti uvedena madžarsčina kot polkovni jezik, kar je vzbudilo v nemadžarskih narodih veliko ogorčenje. Proti govorniku je nastal med Madžari velik trušč in predsednik Justh je vzel besedo — mirnemu govorniku. Le da ni še zahvalil razgrajčev!

Višje sodišče v Sarajevu je časnika Omčikusa in Jovanovića, ki sta bila zaradi „motenja javnega miru“ obsojena na eno leto, odnosno 7 mesecev težke ječe, oprstilo. Kakor je znano, sta bila obsojena, ker sta objavila dobesedni prevod nekega članka iz „Pester Lloyd“, torej iz polvladnega lista.

Na predsednika vojnega sodišča v Peterburgu, Koljaševa, je nekdo streljal in ga je ranil na glavi. Med policijo in napadalcem se je vnel boj. Ko je bil na prsih težko ranjen, so ga policisti premagali in aretirali.

Japonci nameravajo anektirati Korejo. Ito zapusti svoje mesto kot rezident in se povrne na Japonsko. Sledi mu Terauchi. Ito je ponovno izjavil, da če kmalu ne končajo vstaje, poseže Japonska energično vmes, kar razlagajo, da namerava Japonska anektirati Korejo.

Persijske revolucionarje je zadel hud poraz. Doslej so imeli mesto Tebris v svoji oblasti; zdaj so ga zavzele šahove čete. Nasprotno so v Reštu revolucionarji zavzeli guvernerjevo palačo in so jo zažgali.

V nemškem državnem zboru so klerikalci zahtevali, naj se pripuščajo na nemška vseučilišča samo nemški dijaki.

Angloška vlada ima velikanske namene s svojo mornarico, seveda na račun ljudstva. V najkrajšem času se ima izdelati pet do šest novih bojnih ladij največjega obsega. Za izvenredne mornariške izdatke se zahteva tri do štiri milijone funtov, t. j. 60 do 80 milijonov kron. Kakor znano, je Anglija pred nedavnim predložila Nemčiji omejitev oboroževanja, Nemčija pa je odbila.

Novičar.

Zadnje številko nam je okrajno glavarstvo zaplenilo in nam to naznanilo s sledečim dopisom: C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju je vkrenilo zaseči šte. 7. lista „Gorenjec“ z dne 13. februarja t. l. Povod te zasege je članek „Kdo bo sodnik? — Kdo maščevalec?“ v celem svojem obsegu vstevši naslov.

V svoji I. redni seji, je večeraj občinski odbor mestne občine Kranj po odobritvi zapisnika občinske seje z dne 22. januarja t. l. vzel na znanje poročilo županstva, da se je potom c. kr. okrajnega glavarstva izrekla najvišja zahvala mestnemu zastopniku občine Kranj za izraženo najudanejšo izjavo zvestobe in čestitanja o priliki Najvišjega šestdesetletnega vladarskega jubileja, kakor tudi označila, da je v zmislu § 22 občinskega reda vstopil kot odbornik v občinski odbor g. Jos. Majdič namesto g. c. kr. profesorja A. Peterlina, kateri se je v Ljubljano preselil, in da se je tudi za tekoče leto pogodila občina s posestnikom Janezom Urbancom na Rupi glede vzdrževanja občinskega bika-plemenjaka. Nato je obširno razpravljal in odobril mestni račun za leto 1908, glasom katerega so znašali

dohodki . . . K 54.024-07

stroški pa . . . K 38.614-42

tedaj prebitka . . . K 16.409-65

Ta prebitek porabi se v pokritje proračunjenega primanjkljaja za l. 1909. Potrdil je nadalje predložene račune ubožnega zaklada Simon Robičeve, Franc Omersove in Valentin Bleiweisove ustanove ter konečno podelil absolutorij in izrekel županu za točno vodstvo računov zahvalo in priznanje. Na predlog finančnega odseka je nato odobril obč. odbor pogodbo, glasom katere prepusti mestna občina brezplačno c. kr. cestnemu erarju za zeradbo mostu čez Savo potrebno mestno zemljišče. Članom v naborno komisijo pri letošnjem vojaškem naboru se izvolita gg. Josip Krenner in Franc Omersa star. Dovolil se nadalje predlagano povišanje stanarine hranilničnim uradnikom mestne hranilnice in odobril predlog mestne hranilnice glede nekega posojila v znesku K 80.000.— Društvu za slov. visokošolce v Gradcu in „Radogoju“ v Ljubljani je dovolil podporo ter dovolil konečno obračun dijaške kuhinje za I. semester 1908/9.

Odbor zaupnih mož narodno-napredne stranke za Kranjsko je imel 7. t. m. prvo sejo. Načelnikom stranke je bil izvoljen zopet Ivan Hribar, I. podpredsednikom dr. Ivan Tavčar, II. podpredsednikom pa z večino glasov proti dr. Trillerju dr. Ivan Oražen. Tajnik je dr. Franc Novak, blagajnik Ivan Knez; v izvrševalni odbor so izvoljeni dr. Zerjav, dr. Windischer, dr. Svigelj, dr. Triller, eno mesto se še ni zasedlo. Sklenilo je po vsej deželi prirediti shode ter osnovati za vse sodne okraje politična društva. Razgovor se je vršil tudi o starostnem zavarovanju ter se je stranka izrekla za starostno zavarovanje delavcev in obrtnikov, a proti kmečkemu zavarovanju v sedanji, od vlade predloženi obliki.

Med cigani. Kakor je soditi po predpripravih, prekosila bode letosnja maskarada svoje prednice.

Skupine ličnih, črno-plavookih, črno in plavolasih cigank in ciganov bodo gotovo slikovito vplivale na one, katerim bo žal, da za ta večer niso posegli tudi po tej obleki. Slavni circus Vsemiga, ki ima vnebovpijočo lastno godbo in šteje 10 izbranih umetnikov, nudi nam bode s svojimi umetniškimi produkcijami gotovo posebnosti. Godba, ki je svetovno znana, obljubila pa je med odmorom promenade koncert pri pogrnjenih mizah. Izza kulis čujemo tudi nekaj o ciganskih vedeževalkah in čarovnicah. Veliko je pa še tajnega in tajinstvenega šepetanja iz čegar povzamemo, da se veliko pripravlja, česar pa nam pri najboljši volji ni bilo mogoče poizvedeti. Pri bufejih in pijačah, kar je prevzel sestrski ženski oddelek, cigani ne bodo pa ciganke. Nikdo naj torej ne zamudi prilike, podati se danes zvečer med cigane in se zavrteti med njimi po mično krasnih zvokih naše slovenske Filharmonije.

Telovadno društvo „Sokol“. Odbor sklenil je v svoji četrtkovi seji, da so člani v kroju in uniformirani vseh strok globe prosti.

Društvo slov. trgovskih sotrudnikov vjudno naznanja slavnemu občinstvu, da so na pustni torek popoldan od 3. ure naprej vse prodajalne zaprte.

Javen korzo namerava se prirediti na pustni torek. Vsi, kateri hočejo pri korzu biti soudeleženi, naj se zanesljivo udeležijo sestanka, ki bode v nedeljo 21. t. m. ob 4. uri popoldne v oblačilnici Sokola, da se bode vedelo potrebno urediti radi vaj. Vabijo se dame in gospodje k najmnogobrojnejši udeležbi.

Plesni venček, ki so ga priredili minolo soboto dijaki tukajšnje c. kr. gimnazije kot zaključek plesnih vaj, pod pokroviteljstvom gospe ravateljice Fajdigove, je nad vse pričakovanje sijajno uspel. V krasno in okusno dekoriranih prostorih Narodne čitalnice se je zbralo mnogo odličnega občinstva, ki je z velikim zanimanjem sledilo finemu in elegantnemu izvajanju posameznih plesnih točk. Osobito „Menuet“ in „Lanciers“ se je plesal naravnost izborno, brez najmanjše hibe. Jako ukusno aranžiran je bil tudi kotiljon, ki je semtertja provzročil veliko veselja. Skoda le, da so čitalnični prostori tako zelo majhni, da so pari komaj vstali. Videli smo tudi dokaj elegantnih toalet. Šele pozno v jutro se je končal ta zaključni venček, s katerim so naši vrli dijaki pokazali, da so ravno tako vrli čestilci terpsihore, kakor vneti učenci. Ves ples je vodil in aranžiral g. profesor A. Robida, ki se je neumorno trudil in kateremu gre tudi v prvi vrsti zahvala za tako lepo uspeli večer.

Mestna godba v Kranju. Kakor čujemo, se namerava našo nedavno zaspalo mestno godbo zopet oživitvoriti. Prav iskreno je pozdraviti ta poizkus, saj je godba gotovo v veliko korist mestu, posebno še z ozirom na tujski promet. Ker pa ni mogoče, da bi se godce tako plačevalo, da bi lahko izhajali, se prosi vse one, ki bi lahko potrebovali kakega krojača, čevljarja, ali mlinarja, naj to javijo našemu uredništvu. Saj manjka le še za štiri godce mest, pa imamo zopet godbo v Kranju.

Glavni nabori za leto 1909 se po ukazu vojne ministristva prelože na poznejši čas.

Gospodarski napredek. V Št. Vidu nad Ljubljano so kmetje ustanovili kmečko gospodarsko zadrugo. Nameravajo si nabaviti za skupno porabo bencin-motor. Smejo pa tudi nabavljati si razne gospodarske potrebščine, kakor svoje pridelke skupno prodajati.

V Zgornjih Brnikih pri Cerkljah se je ustanovila strojna zadruga. Za porabo svojih članov bode preskrbovala najraznovrstnejše stroje, katere bode dajala proti primerni odškodnini v porabo. Pametna misel, ko primanjkuje povsod tako krvavo delavnih moči. Zato si je treba pomagati drugim potom in sicer z lastno močjo — združništvom.

Iz tratarske fare. Vsak pošten človek ve, zakaj je prižnica v cerkvi, namreč da se razlaga z nje božja beseda. Pri nas pa temu ni tako. Župnik Brajec jo je čisto spremenil. Spravil se je sedaj na dijak in jih prav z lepimi priimki obkłada. No pardon, župnik v svoji lastni osebi jih ne, nima poguma, zato pa dobi iz Loke nekega kapucina, ki sliši na ime Bonaventura. Od božje besede ne pove prav nič, nasprotno pa stresa z rokava različne psovke, ki se olikanemu človeku ne spodobijo. Smarkavci in cunjarji, visokošolska suknja itd., to gode v eno mer. Jaz mu pa povem, da se naj pazi in voz božje besede počasi vodi, da se ne obrne. Pazi naj, kaj govori, da se ne bode ujel. Besede „vsi, ki so pri sodnji, so sami smarkavci, jaz se nobenega ne bojim“ niso bile premišljene. Sploh se pa je za njega bolj primerna kakor pa zame, pa o tem dovolj. Odgovorim pa še „Domoljubovemu“ dopisniku. Dopisun mi očita, da zabavljam čez katoliško izobraževalno društvo. Od sedaj nisem še izrekel nobene besede, povem pa danes svoje mnenje. Katoliško izobraževalno društvo na Trati ni vredno počenega proš. Zakaj? 1. 1/2 knjig so sami „Schundromani“ torej to je za nič, ven s takim berilom. 2. Kapucin je rekel dobesedno: „vse knjige ljubavne vsebine morajo v ogenj, torej kumrova knjižnica kaj boš sedaj naredila. To naj bo potem izobražba, o sancta simplicitas! Po izobrazbi hlepote, pa drugega vam ni mar, kakor opravljanje, kaj me, „vzor možje“. To je opravljalno društvo, ne pa izobraževalno. Tudi radi domačega petja me dajete, pa to uč ne de, cerkveno petje reorganizirajte, pa

bo dobro, da se ne bodo cerkveni pevci ob lepih jasnih večerih po kozlehih zabavali. Dopisuna pa pozivljam, da se naj drugič podpiše, naj bo vendar toliko spodoben. Gospod župnik, vam na pravim, bolj, če bode te mešali, bolj bo smrdelo. Če pa imate kaj povedati, me pa pokličite v župnišču, saj veste kje stanujem, po priznanci me pa ne bode te nosili, saj so še druga pota na razpolago, kjer se bomo drugič temeljiteje pogovorili. Basta. — Franc Mezek, jurist.

Okrajno glavarstvo v Kranju nam poroča: C. kr. ministerstvo za notranje zadeve je izvedelo, da neki Jožef Landau na Dunaju v časopisnih inse-ratih ponuja pod imenom «Hörlrommel» neki apar-at, ki se baje pri oglaševanju in boleznih v ušesih ne mora pogrešati. Ker se s tem aparatom po izvidih izvedencev najvišjega zdravstvenega sveta pri ne-primeri uporabi po nevsčakih zamore zdravstveno stanje poslabšati, je omenjeno ministrstvo razprodalo istega prepovedalo.

Zima v kranjski okolici je srednja. Snega je 30 cm. Mraza je bilo največ 13½ stopini R. Vode po vodnjakih še vedno primanjkuje.

Led na blejskem jezeru še vedno drži, a za drsanje ni več, ker je padlo prejšnji teden 15 centimetrov snega. Semterje so v ledu nastale luknje.

Deželni odbor je ustanovil vseučilišni odsek. V ta odsek se pokličejo: dva zastopnika dežel-nega odbora, župan ljubljanski, dva zastopnika mestnega sveta ljubljanskega, štirje državni pos-lanci, trije zastopniki teološkega učilišča, dva zastopnika „Slov. Matice“, dva zastopnika „Prav-nika“, dva zastopnika „Leonove družbe“, en zas-topnik srednjošolskega učiteljstva (imenoval se je takoj gosp. dr. Žmavec.) Član odbora je tudi deželni glavar.

Iz Domžal. Pri občnem zboru, vršivšem se dne 31. prosinca t. l., so bili izvoljeni v odbor telovadnega društva „Sokol“ v Domžalah naslednji br.: Fran Ravnikar — starosta, Andrej Slokar — podstarosta, Fran Majzel — načelnik, Tomo Pe-trovec — tajnik, Fran Kuhar — blagajnik, Josip Adamič, Fran Cerar, Milan Jenčič in Fran Fer-k — odborniki. Računska preglednika sta br. Rado Jelenc in Janko Vilar. Delegatom za „Slov. sok-zvezo“ so izvoljeni br. Milan Jenčič, Fran Majzel in Andrej Slokar. Zastopnik društva v odboru „Zveze“ je br. Fran Majzel.

Vabilo na plesni venček prostovolj. gasilnega društva na Bledu, ki se vrši dne 21. svečana 1909. v Blejskem domu. Začetek ob 8. uri zvečer. Svira kamniska mestna godba. Vstopnina 1 K. Čisti do-hodek je namenjen društveni bolniški blagajni.

Uradni dom ljubljanske kreditne banke. V zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega pride na razpravo ponudba ljubljanske kreditne banke, da ji odstopi mestna občina nad 3000 km² sveta na Dunajski cesti nasproti hotela pri Slonu. Zi-dala se bo tam monumentalna stavba, katere stroški so proračunani na 1.500.000 kron. Načrt je izdelal češki arhitekt Krasny.

Kranjski deželni odbor je na prošnjo ljub-ljanskih hišnih posestnikov glede plačevanja za-ostalih deželnih doklad dovolil, da se dovolijo četrtletni plačilni roki.

Domača plesna veselica se vrši v gostilni pri «Triglavu» v Lescah v nedeljo, dne 21. svečana 1909. Začetek ob 4. popoldna. Godba na lok. Vstopnina prosta.

Sodnija v Radovljici je zopet začela razpo-siljati nekaterim strankam razne listine z nemskim besedilom. Pred par dnevi je dobila neka stranka pismo, glaseče se: «Herrn N. N. in Breg». Torej ako je že hotel pokazati svojo pristno nemščino, mu bodi povedano za prihodnjic, da je pravo nemško ime «Rann». Svetujemo pa onemu gospodu, da naj opusti to navado, sicer smo primorani po-siljati mu take listine nazaj ali pa naj pošlje tol-mača, da nam bode razložil. Mi še slovensko be-sedilo komaj razumemo, kaj šele nemško. Torej prosimo, gospod Luschn.

Električno centralo v Mostah začnejo v naj-krajšem času graditi. Istotako misli občina Breznica izpeljati vodovod, kateri bi preskrboval 11 vasem vodo. Skrajni čas je, da bi bil, ker nekaterim vasem znatno primanjkuje vode, že sedaj, kaj pa šele v slučaju požara. Baje bode dežela prispevala 65 odstotkov.

Železniško onobje se po otvoritvi turske za-veznice na Jesenicah podvojilo, tako da bo nad 300 železniških uslužbencev na Jesenicah. Ob državni cesti nasproti kolodvora se bo zgradila zanje še ena hiša, dolga nad 60 m. Razširili bodo tudi še letos kurilnico, da bo prostora za 20 strojev; do-sedaj je bilo le za 11 strojev prostora. Skozi Je-senice bo vozilo potem čez 20 vlakov več kot sedaj.

Gasilno društvo za Spodnji Tuhin in okolico je imelo dne 2. t. m. svoj I. občni zbor, na ka-terem so bili izvoljeni sledeči gospodje: Viktor Engelman, načelnik; Janko Matjan, podnačelnik; Franc Zore, tajnik; Ivan Mali blagajnik; J. Pistotnik, J. Trobevšek in J. Čevc, odborniki; Jernej Hace in Simen Klemen, namestnika. Delujočih članov je dosedaj pristopilo 48. To prepotrebno društvo bo imelo v treh občinah svoj delokrog, in sicer za občine: Šmartno, Loke in Hrušovka.

Mrtvega so našli v hlevu posestnika Martina Marinka iz Spodnje Šiške, bivšega posestnika pri Sv. Martinu pod Šmarno goro. Mož se je že v

jutru napil, šel v hlev, da bi se prespal in je ondi umrl. Zadel ga je brzokone srčna kap.

Zlomil si je nogo pri drsanju c. kr. gozdni ravnatelj Krivec na Bledu. Zataknil se je z drsalco v malo razpoko v ledu ter tako prišel do padca.

Kmetijska podružnica v Križu pri Trzinu. Naša podružnica v zadnjem času ni posebno dela-vala, in ker je bila želja mnogih uglednih posest-nikov, naj bi se obrnilo na bolje, smo povabili družbenega ravnatelja g. G. Pirca iz Ljubljane, da bi s svojo znano zgovornostjo naše kmetovalce spodbudil k pridnejšemu sodelovanju. G. ravnatelj se je odzval tej naši želji in je prišel v nedeljo, 7. t. m. k nam ter je v daljšem, temeljitom go-voru mnogostevilno zbrane gospodarje poučil o po-trebi skupnega delovanja v kmetijskih društvih in zadržal. Govornik je razložil današnji socialni po-ložaj kmeta napram drugim stanovom, prepriče-valno je priporočal združen odpor proti škodljiv-cem našega stanu, povedal je, kaj nam je storiti, da n. pr. dvignemo in izboljšamo pridelovanje, da zahtevamo trgovinskih pogodb in naredeb, ki bodo ščitile kmetijsko produkcijo itd., itd. — Ni čuda, če je govornik žel vsestransko pohvalo in odobravanje za svoja izvajanja, ki so vsakoga na-vzočega prepričala, da je naštev kmeta v njegovi moči, če prične strokovno naobražen, združen na-stopati sebi v prid in sovražnikom na škodo. Upajmo, da bo govor g. Pirca imel za našo po-družnico najboljše posledice.

Nabiralniki družbe sv. Cirila in Metoda, ki so v oskrbi pri tukajšnji moški podružnici, nesli so meseca prosinca lepo svoto K 140.03 in sicer: Na Bekslnu K 33.15, kavarna Jäger K 26.17, gostilne: Mayr Mavrilij K 17, Stara pošta K 16, pri Joštarju K 10, Jerec K 8.52, Pogačnik K 8.19, kavarna Geiger K 7.47, hotel Nova pošta K 7.04, gostilna Jezeršek K 2.88, Benedik (Stražišče) K 2.22, gostilna Kuralt K 1.39. Iskrena hvala darovalcem, naj bi hrabro vstrajali ter našli še mnogo po-snemalcev. — To poročilo smo morali radi po-manjkanja prostora zadnjic odložiti.

Nova tovarna pri Medvodah. Iz Medvod se piše: Ljudje pripovedujejo, da misli nekdo (baje g. Ivančič) napraviti tik kolodvora fabriko, da bo delal olje iz lanenega semena. Olarji, pozor! Fa-brika bo gotovo škodovala olarjem. Do sedaj so še olarji imeli mali zaslužek, sedaj bo fabrika snedla še tisti mali zaslužek.

Kap je zadel 4. t. m. v gorenjskem vlaku med Jesenicami in Dovjem pomočnika v poštne-m vozu, Habenbacha. Peljali so ga dalje v Kranjsko goro, kjer so mislili dobiti najprej zdravniško pomoč. Takoj na lice mesta poklicani zdravnik dr. Tičar, ni mogel več pomagati. Ponesrečencu je bil podeljen zakrament sv. poslednjega olja. — Menda zapuška doma številno družino.

Javno srečanje dovoljeno je prostovoljnemu gasilnemu društvu v Stari Loki v dobrodelne na-mene s prodajo 1000 srečk po 20 v in izključit-vijo denarnih in monopolističnih dobitkov.

Zimska sezona v Bohinju. Tekmovalno san-kanje se ni vršilo 14. t. m.; za letoš bo menda izostalo. Zimskih gostov smo imeli precej nad 100. Sankalo jih je približno polovico. Drugi peljali so k jezeru, nekateri tudi krog Bohinja. Naši stalni gostje so Tržačani in Goričani. Posebno se divijo zimski naravni lepoti naših gora Tržačani. Ni čuda! Saj v Trstu ne vidijo snega. Pri nas se pa lahko kepajo, drsajo in skačejo po snegu. Privoščimo jim nadoležno veselje. — Zadnji dve nedelji je bil tolik naval tujecev, da so bili malone vsi hotelirji v za-dregi. Zeleti je, da posamezne večje skupine svoj prihod naznanijo dotičnemu hotelirju. Tako sporo-čilo bo v korist gostom in gostilničarjem, ki imajo dobro voljo gostom postroči.

Nova požarna bramba. Na Rečici pri Bledu se snuje požarna bramba. Odbor je že sestavljen.

Umrli je v terek jutraj po daljši bolezni g. Schinzel, soproga občinskega oskrbnika na Bledu.

Detemor. Novorojenega nezakonskega otroka je zadušila s posteljno obleko dekla pri trgovcu J. Pretnarju v Zagoricih pri Bledu.

* * *

Kmečka posojilnica pri Sv. Križu pri Ko-stanjevici priredi dne 2. marca 1909 v prostorih g. A. Stritarja pri Sv. Križu velik vinski sojm. Na izbero bodo poskušnje iz slavne Gadove peči in Bočja, kjer raste sloveči Colaričev cviček. Vsak bo imel na razpolago najboljše vino. Ker leži Sv. Križ v znožju vinskih goric bo lahko vsak tudi v hramu pokušal. Za prenočišča in dobro postrežbo je preskrbljeno. Vlak pride ob 6. in 10. uri dopoldne. Kdor sporoči svoj prihod se mu pošlje voz na kolodvor.

Kranjska hranilnica misli izdajati svoj list! Čuje se, da namerava Kranjska hranilnica izdajati list v svoje in krepcanje nemštva na Kranjskem. List bo baje nemškutarsk in klerikalen! Klerikalen zato, ker je znano, da klerikalci zoper Kranjsko hranil-nico niso storili nič od septembrskih dogodkov dalje in je torej upati povsem zanesljivo, da ne bo našel nasprotnikov v klerikalni stranki! Koliko je na vesti resnice, ne vemo, beležimo jo le kot vestni kronisti. List bo drževala Kranjska hranil-nica in — vlada!

170 ljudi sgorelo. V Cantonu je ogenj vpe-pelil flotilo cvetličnih čolnov. Naši so 170 v oglje spreminjenih trupel. Nekaj oseb še pogrešajo.

Nečloveški oče. Med vožnjo po železnici i Miskolca v Budimpešto je vrgel bivši davčni ofi-cial Illicky svojega petletnega sinčka skozi okno; hotel je dečka skriti, da bi mu ne bilo treba pla-čati voznine, a se je deček pokazal v trenutku, ko je vstopil sprevodnik. Otrok si je zlomil nogo, da so mu jo morali v bolnišnici odrezati. Nesloveskega očeta so zaprli.

Razvoj avstrijskega šolstva. Leta 1818 je bilo v Avstriji 12.700 ljudskih javnih in privatnih šol, 18.980 učnih oseb, in sicer 17.750 učiteljev 2230 učiteljic; v šolo je hodilo 1.425.000 otrok. Po zadnji statistiki ima pa Avstrija 20.442 šol (letos že okrog 20.700), in sicer 1360 deških, 1495 dekliških in 16.659 mešanih, 472 zasilnih, 274 ekspositur in 66 ekskurendnih šol. Na vsakih 30 let se pomnoži število šol za 40 odstotkov, to je za 5575 šol. Na javnih in privatnih ljudskih šolah je 7844 enorazrednic, 5236 dvorazrednic, 2276 trirazrednic, 1550 štirirazrednic, 2145 pet-razrednic, 398 šestrazrednic, 38 sedemrazrednic in 27 osemrazrednic. Nadaljevalnih težajev, kakor obrtnih šol pod in nad 14 let starih se udeležuje dečkov in deklic okrog 161.057. Razrednih sob je v Avstriji na javnih ljudskih šolah 50.939 de-lavnih 626, risarskih dvoran 555, telovadnic 1650, javnih telovadnih prostorov 9878, fizikalnih sob 457 in kemičnih laboratorijev 58. Ročna dela se poučujejo na 14.676 šolah. Število šolodolžnih otrok znaša 3.823.817 in sicer deklic 1.933.570, dečkov 1.910.244. Število obiskujočih na javnih in privatnih ljudskih šolah je 3.329.783, in sicer 1.674.879 dečkov, 1.654.904 deklic. Učiteljske knjižnice so na 14.313 šolah, ki imajo 1.251.538 zvezkov, šolarske knjižnice so na 15.722 šolah, imajo 2.514.664 zvezkov. Moškega učnega osebja je 53.070, ženskih 26.510, skupno 89.580. V Av-striji je nad 60 let starih 995 moških moči, učiteljc pa 122. Več kot 40 službenih let ima 430 moških in 38 ženskih oseb.

20 oseb utonilo. I. Milana se poroča: 17 žensk in dva mlada moška hoteli so pri Calulgo pre-voziti reko Ado. Čila se je nagnil in v deroči reki preobrnil. Ker ni bilo v bližini nobenega rešilnega čolna, postali so vsi žrtve deroče Ado. Ženske bile so haje delavke neke večje predilnice v bližini.

Glad v Mali Aziji je po poročilih večno hujski. V Kenusu je do sedaj že pomrlo na gladu več oseb. Pomoč je nujna.

Ne zabite Ciril-Metodove družbe!

Izpred deželnega sodišča.

— Človeška propalica. Anton Poznik 30 let star, iz Kamne gorice, bil je že 21-krat kaznovan. Leta 1907 je bil obsojen na 13 me-secev težke ječe, ker je svojemu gospodarju konja ukradel. Dne 5. novembra m. l. je prišel Poznik iz kaznilnice ter 4 dni kasneje vstopil v službo za hlapca pri tovarnarju Fassu v Perovem. Dne 10. novembra ga je poslal gospodar z vprego po neki vijak. Poznika pa ni bilo več domov, temveč je enega konja v vrednosti 150 K z opravo vred prodal neki konjaški za 20 K, drugega konja in voz je pa pustil v Zavrevi krčmi v Zgornjih Bitnjah, ker ni vedel, kaj naj počne s konjem in vozom, ter si tudi mislil, da ga že orožniki zasledujejo. Nato se je podal v Kranj, kjer je za dobljenih 20 K popival. Obdolženec, prebrisana buča, je v Engelmanovi gostilni vpri-zoril simulirani epileptičen napad, to pa radi tega, ker je kakor praktičen kriminalist dobro vedel, da ga zamore to rešiti kazni, če dokaže, da ga je za časa tatvine napadla taka bolezen. A poklicani zdravnik ga je takoj spoznal za si-mulanta, kar ga je tako vjezilo, da je zagrabil na mizi stoječo steklenico ter jo zagnal proti zdravniku, ne da bi ga zadel. Še tisti dan je prišel h konjaču Šimnu Bolhu v Počenk, pri ka-terem je prenočil. Izdal se je za konjača z Bleda, in konečno trdil, da nima denarja pri sebi in na ta način izvalil 4 K posojila in tudi 3 K za pre-nočevanje je dolžan ostal. No, sedaj bodo imeli ljudje precej časa mir pred njim, kajti za kazen je dobil dve in pol leti težke ječe.

— Zaradi žaljenja člana cesarske rodbine se je morala zagovarjati Marjeta Jeličk, posestnikova žena v Mojstrani, ker je v kuhinji Robičeve krčme vpričo več navzočih oseb ne-spóštljivo govorila o — cesarici Mariji Tereziji, ki je že 129 let mrtva. Zagovarjala se je, da je govorila le o Mariji Magdaleni, ne pa o cesarici. Obsojena je bila na 4 tedne ječe!!

— Cerkevnik ubilo. Zidar Janez Ce-culla in delavca Alojzij Hafner in Janez Blaznik, vsi iz Selc, so podirali oder pri stolpu farne cerkve v Selcah, in sicer je Ceculla spuščal tra-movje in deske na tla, Hafner in Blaznik sta jih pa odnašala. Slučajno je šel 79 let stari cerkvenik Matija Blaznik v cerkev po opravkih; ko se je vrnil, priletel je tram navpično na tla, prevrnil starčka in mu zdrobil lobanjo, da je kmalu iz-dihnil. Smrt sta zakrivila Hafner in Blaznik, ker nista starčka pravočasno opozorila pred navar-nostjo. Sodišče ju je obsodilo vsakega na šest tednov strogega zapora, Cecullo pa oprostilo.

— Tatvina. Valentin Svegelj, delavec v Mojstrani, je Jerneju Kunčiču izmaknil srebrno uro z veržico in priveskom, Francetu Babiču pa

iz zaklenjenega kovčega 14 K gotovine. Obsojen je bil na šest mesecev težke ječe.

— Pomagati mu je hotel. Pri poštnem uradu v Smledniku je bil nemški napis s črno barvo premazan. Zaradi tega dejanja je bil osumljen Jakob Dolinar ter za krivega spoznan in pri okr. sodišču v Kranju obsojen po § 468. k. z. Obsodba se je opirala na okolnost, da je Dolinar nekaj dni poprej poštnemu selu Žumru natančno popisal, kateri deli table se morajo z barvo počrtniti in kateri ne. Kot priča zaslišani poštni sel France Žumer je pa dne 27. oktobra m. l. v Kranju kot priča zaslišani trdil, da mu je Dolinar pravil, da na Kranjskem nemške napise mažejo, da bi bilo pa dobro, če bi se tudi v Smledniku kaj takega naredilo. Odločno je pa zanikal, da bi mu bil Dolinar rekel, da se mora poštna tabla namazati. Ko pa je bil Žumer 3. novembra m. l. pod prisogo zaslišani, je priznal, da je dne 27. oktobra vedoma neresnico govoril, ker ni hotel Dolinarja noter tlačiti. Pa tudi poštarica Pavla Ciuha izpoveduje, da ji je Žumer glede Dolinarja vse natančno povedal in da je na podlagi te izjave slednjega ovadila sodišču. Sodni dvor je na to Žumra radi krivega pričevanja obsodilo na 14 dni ječe.

— Sirov mož. Janez Žagar, gostač v Gor. Bitnju, črti svojo ženo in svoje otroke. Obdolženec je nepopoln pijanec, ki vse zapije, med tem ko mora žena petero otrok preživljati. Že večkrat ji je zagrozil, da je bode razsekal. Dne 27. decembra m. l. je prišel zopet pijan domov. Takoj je začel svoji ženi in hčerki groziti, da ju bo razsekal, končno pa začel ženo tepsti. Ta je iz strahu pobegnila z otroci k sosedu in tam prenočila. Ko je bil drugi dan aretiran, je orožnikom rekel, da bo ženo umoril in da morajo vsi crkniti. Obsojen je bil na štiri mesece težke ječe.

— Ubijalec. Dne 21. nov. m. l. popivali so fantje France Gaber, bajtarja sin; Janez Kristan, hlapec; Janez Narobe, kovača sin; Janez Rozman, tovarniški delavec in France Rozman, posestnika sin, vsi iz Podreč v domači vasi. Hodili so iz hleva do hleva in prinašali tjakaj pijačo iz gostilne. V Bugarjevem hlevu so zopet zložili nekaj denarja ter je Janez Šušteršič iz Rozmanove gostilne prinesel nekaj steklenic piva, nekaj kruha in liter žganja. Prišel je pa po cesti mimo tega hleva Franjo Šušteršič in zaukal. Vsi obtoženci so se vsuli na cesto in ga začeli pretepali, a se mu je posrečilo pobegniti. Pozneje je prišel v ta hlev fant France Weithauser, vihal ovrtnik suknjica ter začel obdolžence izzivati, češ, da ima takega tiča, da se nikogar ne boji. Vsled tega izzivanja je prišlo do besedovanja, tekom katerega ga je Janez Rozman z ušesom sekire tako po glavi udaril, da se je ta nezavesten zgrudil, Rozman pa je ves poplašen pobegnil. Gaber, Kristan in Narobe se potem na tleh ležečega Weithauserja suvali z obutimi nogami, ga vlekli na zelo surov način iz hleva, ter ga pustili tik ceste ležati. Po izvedeniškem izvidu dobil je Weithauser ne samo na glavi smrtonosno okvaro, marveč tudi v trebušni votlini ter so mu bila jetra raztrgana; pa tudi na glavi je zadobil več udarcev, kajti na večjih krajih so se našli krvavi podplutki in so bili možgani čez in čez z krvjo oblitli. Obdolženci so v preiskavi tajili, končno pa pri razpravi vse priznali. Obdolženci so vsi mladi fantje v starosti od 17 do 23 let. Sodni dvor je obsodil Janeza Rozmana na dve leti, Janeza Narobe na 10 mesecev, Franceta Gabra na 8 mesecev in Janeza Kristana na 7 mesecev težke ječe s postom in trdim ležiščem, vsak mesec poostrene ječe.

Zahvala.

Blagorodni gospod Karol Pollak, tovarnar v Ljubljani, je podaril podpisaniemu društvu za pomoč pri požaru njegove tovarne v Kranju, znesek 100 K. Istotako je podaril slavni generalni zastop za Kranjsko c. kr. priv. zavarovalne družbe „Avstrijski Feniks na Dunaju“ znesek 50 K.

Bodi obema izrečena tem potom najlepša zahvala!

Friderik Kramer
tajnik.

Ivan Debelak
načelnik.

Prošnja.

Vse one gospode delodajalce, ki bi eventualno potrebovali kakoga čevljarskega, krojaškega ali mlinarskega pomočnika naj blagovolijo to takoj sporočiti našemu uredništvu.

Proda se

lepa pisalna miza,
dva naslonjača in
nekaj malenkosti.

Kje pove upravništvo „Gorenjca“.

Na pustno nedeljo, dne 21. t. m.

bode

domača plesna veselica

v gostilni

„pri železnem mostu“ na Primskovem
pri Kranju.

Začetek ob 3. uri popoldne.

K mnogobrojni udeležbi uljudno vabi

Franc Šušteršič

gostilničar.

40 do 45 metrov ostankov.

Priložnostna poudba.

Velika množina barhenta za obleke, flanela za bluze in srajce, c. fira, oksforda, platna za brisalke in perilo, ostanki za posteljno perilo, vsak estanek najmanj 4 m dolg, vse dobro praino, la. kakovosti se razproda radi opustitve vzorcev.

1 zavoj na poskušnjo 15 kron.

40 do 45 m izbrano

Za vse, kar ne ugaja, se vrne denar.

Karel Kohn, ^{thalnion} platna „

Nachod štev. 28. :: Češko.

64 3—1

Pozor! Pozor! Vinski sejm!

Kmečka posojilnica pri Sv. Križu pri Kostanjevici priredi

dne 2. marca 1909 v prostorih
g. A. Stritarja pri Sv. Križu
Velik vinski sejm.

62

K obilni udeležbi vabi

odbor.

Za ognjegasce.

Večje število čelad in sekiric, skoro nove, se prav poceni prola.

Kje? pove upravništvo „Gorenjca“. 65 2—1

V hotelu „Novi pošti“

je

63

zabavni večer s plesom

na pustni torek
v dvorani v I. nadstropju.

Ustopnina prosta.

Mastin

doktorja pl. Trnkóczyja krmilno varstveno sredstvo se dobiva pristno pri trgovcih le pod imenom Mastin. Previdni kmetovalec ga pri-meša k rmi vsaki domati živali. Najviše medalje na razstavah in tisoči zahvalnih pisem pričajo o velikih uspehih, ki se dosežejo z mastinom.

Tovarniška zaloga: 26 12—6

Lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Kdor

hoče sebe ali svoje otroke oprostiti

kašlja

hrupavosti, katara, zastizenja ustnega katara, krčevitega in oslovskega kašlja, naj kupi zdravniško proizkušene in priporočene

Kaiserjeve prsne karamele

s 3 smrekami. 18 24—16

5500 notarsko overoverjanih izpričeval.

Zavoj po 20 in 40 vin. — Doza za 80 vin.

Dobiva se v: Lekarni v Tržiču.

Otvoritev gostilne.

Podpisani p. n. slavnemu občinstvu najuljudneje naznanjam, da sem otvoril

dne 3. svečana t. l.
gostilno pri „Zvezdi“

v Kranju št. 37

kjer bodem totil pristna domača vina in bom p. n. cenjenim gostom postregel z okusnimi miznimi in gorkimi jedili. 50 3—3

Sprejemajo se gospodje na hrano.

Cene zmerne. Postrežba solidna.

Za mnogobrojen obisk se najudaneje priporoča

J. Škoflo, gostilničar.

V Newyork

Canado

Juž. Ameriko

Odhod iz Ljubljane vsak torek.

Pozor!!

12 52—28

Samo 6 dni

vozijo francoski brzoparniki La Provence, La Savoie, La Lorraine in La Touraine iz Havre v Newyork. — Najkrajša črta. —

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne „pri Figovcu“.

Svoji k svojim!

20 52—49

Staroznana narodna trdka:

Anton Iv. Počenko

GORICA :: ulica Jos. Verdi 26

postreže pošteno in točno s pristnimi belimi in črnimi vini iz lastnih in drugih priznanih vinogradov po ceni 30—50 vin. liter; potem s pilsenjskim pivom „prazdroj“ iz sloveče češke „Meščanske pivovarne“, in izbornim protivinskim pivom iz pivovarne kneza Schwarzenberga v Protivinu na Češkem, in sicer v sodkih in steklenicah; z domačim pristnim tropincom I. vrste, lastnega pridelka v steklenicah.

Vino dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstrijsko-ogrske države v sodih od 56 lit. naprej franko gorlička postaja.

Na zahtevo pošilja tudi vzorce.

Steckenpferd lilijino mlečno milo

56 42—2

Najmlejšje milo za kožo
:: kakor tudi za pege. ::

Dobiva se povsod.

Frano Omerca v Kranju prodaja dobro in po ceni železno in špeci-
alno orodje za obrt, gospodinjstvo
in kmetijstvo, fino olje, verona
riž, praženo kavo, barve oljnat
in suhe.

Loterijska srečka dne 13. februarja t. l.
Trst 72 31 65 59 40

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 10 52-7

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priloga svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje sestanj.



Zobotehnični atelje

Oton Seydl

v Roosovi hiši nad prodajalno
v Kranju.

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranile korenine, z ali
brez nabne plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, daje
VRVNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJ-
NOVEJŠIH METODAH.

Sprejemne ure vsako nedeljo in ponedeljek
od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

„Amerikanska
Linija“

priloga potnikom v Ameriko
najhitrejšo, varno in ceno vožnjo
preko Buks—Pariz—Cherbourg
dva parobroda odhajata vsaki teden. :: Vožnja pa morju 5 1/2, do 6 dni. Natančnejša pojasnila in
vozne, plovne rede daje rado volje in zastonj

ali Buks—Pariz—Havre (via Southampton). Garantira se potnikom, da so gotovo ukrcani na parobrod.
Agentura „Amerikan-Line“ in Buks (Rheintal).

Generalni zastopniki Im Obersteg & Co.

Veletrgovina galanterijskega, norimberškega, mod-
nega in drobnega blaga

Anton Adamič, Kranj, Glavni trg

priloga 4 18-7

za spomlad svojo dobro sortirano zalogo ravno došlih predpasnikov, modernih ženskih
pasov, najpripravnějšíh modrocev, fine vlasne garniture, kravate, srajce, ovratnike,
prsnike, zapestnice, nogavice in sploh vse v to svrhu spadajoče potrebščine.

Glavna tovarniška zaloga otroških vozičkov, potovalnih kovčegov (za Ameriko),
košaric in najnovejših tržnih tašk.

OPOMBA. Radi velikih nakupov raznega blaga so cene znatno nizke in brez konkurence.

Na drobno in debelo!

Na drobno in debelo!

Kranjci k Krajncu!

Velezaloga.

GAJ

Pecco, Pecco orang,
Ceylon, Assam, Java,
Ceylon Souhong, Man-
darin, i. t. d.

Fino pecivo za čaj:

A mor in druge vrste.

Zdravko Krajnc, Kranj

SVOJI K SVOJIM!

20/IX
1908

2313-12

Brata HLAVKA

izdelovatelja kirurg. instrumentov
atelje za ortop. aparate in bandaže
Ljubljana, Prešernove ul. 5

priloga

svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško po-
strežbo, bižejev, irigatorjev, aparatov za mrzle in inha-
lacija s paro, sterilizirane obveze in bandaže, kakor tudi
nogavic za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke
in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumi-
jevih stvari in gumijevih posteljnih podložk. — Vse ban-
daže se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po od-
3 52—48 redbah p. n. gg. zdravnikov.

Zunanja naročila se izvršujejo točno,
hitro in diskretno.

Galvanicni pocinkovani zavod s obratom na motor.
Popravila se izvršujejo točno in ceno.

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko inženjersko.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru,
obmejno omrežje, večna vrata, balkoni, verande,
stolpne križe, štedilnike i. t. d.

Specijaliteta:

17 — 55

valjični zastori (Rollbalken).

Svoji k svojim!

Prodaj več tisoč komadov

strešne opeke

iz samega portland cementa zase izdelanega. Spre-
jemam naročila za vse vrste betonskih iz-
delkov n. pr. stopnice, bangarje, korita za živino
in za vodnjake, okvirje za nagrobne krste i. t. d.
Izdelujem tudi žične ograje s cementnimi stolpi
ali verjemi.

9 16

Ivan Waland, posestnik

Hlebce pri Lescah, Gorenjsko.

Večkrat premirano!

Glinaste peči

16 52—42

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi
kipe, vaze in druge glinaste izdelke v
vseh barvah, trpežne in cene priloga

Avgust Drelse

prva in največja tovarna peči in
glinastih izdelkov v Ljubljani.

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, lak in firneža

Brata Eberl

črkoslikarja, lakirarja, stavbena
in pohištvena pleskarja

Ljubljana, Miklošičeve ulice 6,
nasproti hot. „Union“

Ustanovljeno 1842.

Telefon 154.

52—30

Samogovori

se imenuje najnovejša, pravkar izšla
knjiga 46 5-4

Otona Župančiča.

Debi se v vseh boljših knjigarnah
broširana za 3 K, vezana za 4 K.

**Zobozdravniški
Zobotehniški :: atelje
dr. Edvard Globočnik**

v Kranju

1 52-24

je od 16. septembra 1908 slav. občinstvu
na razpolago

**vsaki dan in
tudi v nedeljo.**

Nova zaloga vina!

Podpisani naznanjam, da sem otvoril

v svoji lastni hiši šte. 10

v Kranju

Kokriško predmestje

**zalogo istrskega, vina belega
in rdečega, lastnega pridelka.**

Liter stane 32 vinarjev na debelo od
56 litrov naprej.

Kdor mi more dokazati, da nimam pristnega, na-
ravnega vina, se zavežem, dotičniku plačati 4000 K.

S spoštovanjem

FRAN ZOHIL

28 16-8

veleposestnik vinogradov
v Žminju (Istra).



B. Z. Z. S. 33 : 186.

Na Pepelnico ob 8. uri zvečer tajni posvet
članov, ki se niso ponesrečili v letošnjem
predpustu. x x x Lokal: Društvena dvorana.

TRIUMVIRAT.

59 -1

Slovenci, ne zabljte družbe
SV. CIRILA IN METODA

Zaloga vsakovrstnega
● **lesenega, železnega** ●
in poblazinjenega pohištva
Puc & Comp.
v Ljubljani, v Kolizeju, na Marije Terezije cesti št. 11

5 52-32



Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

poleg lekarne.

Ustanovljeno leta 1885.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter
optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene.
Priznano izborna blago.

Mestna hranilnica v Kranji

obrestuje hranilne vloge po

Splošni rezervni zaklad

185.000 kron

Posebni rezervni zaklad

3.300 kron.

42 26-4

Koncem leta 1907: Stanje hranilnih
vlog 4.497.000 kron, posojil na
zemljišča 2.725.000 kron ter po-
sojil občinam 183.000 kron.

Ta najstarejši denarni zavod v
Kranju uraduje na rotovžu vsak
delavnik od 8. do 12. ure dopoldne,
ob smanjih in tržnih dneh pa tudi
od 2. do 4. ure popoldne.

4%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje hranilnica iz lastnega. Narasle vložne obresti
pripisuje h kapitalu vsakega pol leta — to je dne 30. junija in dne 31. decembra — ne
da bi bilo treba vlagateljem se zglašati radi tega pri hranilnici.

Za varnost hranilnih vlog jamči poleg lastnega rezervnega
zaklada mestna občina Kranj z vsem svojim promoženjem
in z vso svojo davčno močjo. — Da so hranilne vloge res
varne, priča zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča
denar mladoletnih otrok in varovancev.

Hranilnica posoja na zemljišča po 5% na leto in na amortizacijo v 36 letih, tako da na
primer dolžnik v teku 36 let popolnoma poplača posojilo 100 kron z obrestmi vred, ako
plačuje vsakega pol leta po 3 krone.